I

Аналіз часової свідомості є споконвічним перехрестям дискриптивної психології та теорії пізнання. Першим, хто відчув неймовірні труднощі, які тут залягають, і відчайдушно бився над ними, був Авґустин. Розділи 14-22 одинадцятої книги його "Сповіді" і сьогодні мусить ґрунтовно висту діювати кожен, хто займається проблемою часу.

Осінь — рафінація понять. У жовтні я вже можу цікавіше думати про час, про Авґустина, про літо. Те, що ще весною я перестав публікувати статті, виступати з доповідями, припинив роботу над дисертацією і обірвав усі канали зв’яз ку з кореспондентами в Європі, не було спричинене жод ними переслідуваннями чи заборонами з боку режиму (режим, навпаки, був зацікавлений у моїй продуктивності — я був єдиним, хто мав змогу вести флористичні дослідження у цій частині гір, закритій для всього світу, моїми гербаріями мусили вдовольнятися всі європейські ботанічні товарист ва, і моя мовчанка привела до непорозумінь, гальмуючи здійснення кількох континентальних проектів), ні певною формою непокори чи опору, я зовсім не втратив інтересу ні до ботаніки (щойно тоді почав укладати принципово новий визначник, побудований на небінарній логіці), ні до життя. Я просто не міг собі дати ради з усіма тими найдрібнішими пунктами встановлених режимом вимог до оформлення, каталогізації та публікації текстів. Я губився. Я розгубився цілком. Я волів не писати. Це однак не стосувалося літнього щоденника. Все, що набувається за рік, відбувається у мене влітку. За подіями літа я відрізняю роки. Щоліта роблю якісь нотатки, часто у найдивніших формах. Можливо, це якось пов’язано з гербарієм — влітку відбуваються рослини, зби раються гербарії, котрі відлежуються цілу осінь і прочи туються протягом зими. Гербарій — вже постлітня повість. Зібрані рослини обмотані пригодами, людьми, місцями, розмовами, настроями. Літні щоденники — окрема культура: мандрівки, експедиції, польові сезони, виправи, нові місця і способи життя, фотографування, ріки і перепади естетики буття, а далі — вакації, ревакації, хлопчача доблесть, війни уяви, соки, плоди і міражі. І літо істина, бо відкритість.

А осінь — рафінація понять. Я ціле літо читав лише Блаженного Авґустина. Читав потрошки, але щоранку. Коли бувала Анна, то вголос. Ми ставили ще звечора продро тований триповерховий віденський кавник на нерівне крісло біля ліжка, перед тим мололи каву на млинку із тріснутим дном шуфлядки, визбирували кожну дрібку, бо того літа кави всюди було обмаль, і пані Вікі роздала одна кову кількість зерен всім, хто мешкав у пансіонаті, відразу на три місяці. Зерна були попаковані у бляшаних коро бочках різної величини із різними малюнками чи написами (а одночасно — і з різними попередніми запахами). Жодна з коробок не була від кави, я отримав пласке пуделко зпід сиґарильйос "Ґранд кафе" з Голландії (чомусь найкраще запам’ятовуються предмети). Кожен варив собі каву сам, знаючи, що його коробочка не поповниться. Анна прихо дила з цитаделі, вона не мешкала в пансіонаті, і моєї кави нам могло вистачити лиш на ранки. Я вставав першим, наливав зварену воду у приготовлений кавник.

То був час, поки ми ще лежали разом — заки запариться кава і збереться на найнижчому поверсі кавника. Ми пили каву при столі, присуненому до глибочезного підвіконня, на підвіконні завжди лежали сиґарети і том Авґустина. Нам вистачало кавника на чотири малесенькі філіжанки, чотири (по дві) сиґарети і півтори сторінки сповіді (тепер у мене кожен фраґмент Авґустина пов’язаний з найменшою топо графією ранків, Анниної фланелевої сорочки, всіма мікро рухами Анни, що укладалися в безконечну топологію її пластики, і мені легше витримати ностальгію — я, пам’я таючи все, ніколи не забуду того, що ми говорили, що звучало — це можна слово в слово вичитати в Авґустина Блаженного). Від кавників я не можу відвикнути досі. Вже дістався шись до Праги, я щоразу замовляв повний кавничок на площі коло старої ратуші (так само кілька років тому, коли ми перестали жити разом з Анною, я купував зайву, вже другу каву, завжди без цукру, спочатку не усвідомлюючи, а пізніше — надіючись, що вона може опинитися десь тут, бо стежки змінити важко). Після цього літа я "займаюся про блемою часу", знаю, що минуле триває у формі звичок, тож сьогодні протриває година з літа, поки не спорожниться кавник (якщо курити ті ж сиґарети, що й у пані Вікі). Перед вечором я йду до винарні на Водічковій, випиваю

за пару годин жбан бурчака. У пивниці темно, лиш у куті на підлозі світиться настільна лампа з піднятою догори умброю. Я читаю свого літнього щоденника. Розумію, що незважаючи на щільність і тотальність літа у пансіонаті, це був усе ж період Іржі, щоденник — лиш записи розмов з ним. Освіт лення таке саме, читаючи я проговорюю слова подумки, а бурчак ще більше розчинює загусліст ь інтонацій на папері, тривання майже співпадають. Я завжди маю в кишенях хоча б один рисунок Іржі і цей машинописний фраґмент: "Едмунд Гуссерль. Феноменологія внутрішньої свідомості часу. Вступ. Аналіз часової свідомості є споконвічним перехрестям дескриптивної психології та теорії пізнання. Першим, хто відчув неймовірні труднощі, які тут залягають, і відчайдушно бився над ними, був Авґустин. Розділи 14— 22 одинадцятої книги його "Сповіді" і сьогодні мусить ґрунтовно вистудіювати кожен, хто займається проблемою часу". Іржі встиг перекласти лиш перший абзац. Завдяки відсутності Гуссерля я запізнав Авґустина. І аж тепер не буду писати нічого, поки не напишу книжку про Іржі. І цей щоденник, надиктований Іржі, буде нарешті останнім. Визначника я теж не укладу, бо вже не знайду такого ілюстратора, як Анна, жінка моєї Анни. Після того, як Анна показала мені ескізи ботанічних рисунків, я не погоджуюся на ніякі інші. Хай ліпше визначника не буде. Натомість буде Іржі, він буде більше, ніж героєм, він буде способом дискурсу, він буде стилем, письмом. Іржі як манера письма. Я не дочекався Гуссерля, але ми з Іржі витворили свою феноменологію, ми повернули свою онтологію від буття до життя, а понад усім поставили прозу, поруч з Божим задумом.

Іржі жив прозово. Прозовість була його сутністю, а прозу він вважав ознакою живості. Що це його проза, я бачив ще на початку літа, коли ми поїхали на одну ніч до міста. Переходили подвір’я, минали ґаражі, дерева, перекладини, смітники; пух тополь, перемішаний з піском, лишався ще навколо випуклого коріння найбільших дерев. Усе це, сказав він, — ці подвір’я, ґаражі, дерева, перекладини, смітники, пух тополь на корінні найбільших дерев, освіт лення, стан атмосфери, температура, навіть географічна широта — все це проза Гандке. Я подумав, що ми справді живемо у чужій прозі, чужою прозою, для чиєїсь і за чиєюсь прозою. Але тільки доти, поки не придумаємо своєї (випус тимо

тотипотентність, назвемо неназване, виберемо невиб ране, уможливимо неможливе). Вчитися ціле життя, не роблячи ніяких висновків. Йому дуже подобалась Анна. Для неї він не шкодував навіть найголовніших своїх речей. Іржі, його кімната, все, що попадає в кадр, дуже нагадували рекламні знімки честерфільда. Вчитися, не роблячи виснов ків, — це він сказав Анні, коли ми, сидячи у завеликому ресторані коло озера, курили честерфільд і говорили про його рекламу, життєву естетику, видумували до цієї серії знімків якесь узагальнююче мотто. Він знав Анну ліпше, ніж я, казав мені, чого я навчуся від неї, хоч я познайомив їх щойно в середині літа.

Кожного разу, коли режим оголошував надзвичайний стан, мене затримували, арештовували і вивозили в спеціальний табір за містом. Ніякого суду чи присуду не було. В таборі незле годували, були озеро, бібліотека, привозили пиво. Лиш не дозволялося виходити нікуди поза межі. Там інтернували людей не небезпечних, а неприємних режимові. Мій дід був офіцером у армії, що існувала перед теперішнім режимом, а сам я брав участь у перформенсах забороненої екологічної організації. Це стало присудом.

Цього року літо було надзвичайно гарячим, зрештою, тепло дотривало до кінця жовтня. Вода у ріках навіть не охолоджувалася за ніч, мури додатково нагрівали щоночі повітря у місті, бачення ставало зеленавожовтим від інтенсивності опромінення, а майже всі комахи дали по кілька додаткових ґенерацій, котрі співіснували. Панувала алергія на справжній туман неприкаяного пилку, бо рослинам бракувало навіть того мінімуму вологи, щоб запилитися, і незреалізовані пилкові зерна кочували і відмирали цілими жмутками. Я дуже не хотів до табору. Мене врятувало те, що я перестав приходити на кафедру, зробилося нецікаво. Тому мене не змогли знайти в перший день надзвичайного стану. Його оголосили вранці, а по обіді я вже від’їхав досить далеко в бік гір на поїзді. Поїзд був на диво порожнім, їхало лиш декілька садівників, які поспішно верталися з фруктами за перевал, бо всі торги позакривали. Я купив у них за безцінь цілий наплічник морелів. У поїзді було дуже гаряче, я цілий день і всю ніч просидів у тамбурі при відчинених дверях.

Медитуючи, я часто бачив лет ландшафтів, предметів, будівель, а тоді, дивлячись неперер вно на рух всього, що поза поїздом, я, мабуть, замедитував. Я навіть не курив. Потім з якогось вагона прийшов до тамбура один мій приятель, ентомолог. Ми познайомилися з ним після того, як ночували на різних боках однієї скелі, за кілька метрів один від одного, не знаючи про це. Вранці ми побачилися і з’ясували, що маємо однаковий спосіб долання депресії — без жодних приготувань, залишивши все недо кінченим, нічого не беручи з собою, дістатися до цих скель, видряпатися наверх і там, незалежно від пори року, пере ночувати — сидячи, стоячи, часом лежачи, але завжди тримаючись і завжди сплючи. Пізніше я віддав йому свою лабораторію, щоб переховуватися від якоїсь мобілізації.

Ентомолог розказав мені про пансіонат пані Вікі. Я добре знав ту станцію ще з часів, коли вивчав флору залізничних колій, різні принесення, занесення, перенесення, їздив від станції до станції на драбинках товарних вагонів. На горі там була цитадель. Справжнє диво фортифікації початку століття. Вона була навіть озброєна гарматами, а на гору зі станції виїздив фунікулер. Цитадель ні разу не знадобилася, всі лінії фронтів оминали її, врешті ґарнізон вивели, а в кількох бастіонах влаштували люксусовий готель. Мені там дуже сподобалося, я винаймав номер у кулеметному дзоті, вже за цитаделлю, ніби окремий будиночок. Одного разу Анна чекала мене в ньому кілька днів, коли я рушив пішки далі в гори, вбік від колії, вслід за якоюсь експансивною популяцією, залишивши Анну, котра поїхала зі мною на цілий польовий сезон. Іншим разом ми були там узимку, відразу після Різдва. Були страшенні морози, ми їздили на санях, сани ночували в кімнаті, стіни довго розмерзалися, Анна їла сніг, ми опалювалися на горі, гріли одяг біля печі перед тим, як вбратися, всі говорили тільки про мороз, Анна не дозволяла собі курити, дзеркало висіло якось високо, і вона, розробляючи серію актів для нового альбома фото графій, мусила ставати на крісло, і я дивився на її дивовижні пози, на грубезні капчурі на ногах, напалюючи піч до світіння кахлів вилежалими буковими дровами, ми мали з собою багато ґрейпфрутів, робили зі знятої шкірки попіль нички для ліжка, пообвітрювали губи і поморозили руки, шклянку із спиртним треба було

перехиляти далі за губами, бо вони пекли від спирту, а в руки Анні я втирав крем, хоч ми мусили робити на ліжку шатро з ковдри, нагріваючи собою хоч трохи повітря, запах крему завжди перебивався запахом Анни і моїм. Якось ми купили трохи заморожених сливок. Змерзлі, вони майже такого смаку, як і свіжі. Коли ж розмерзалися, то ставали зовсімзовсім іншими. Ми думали, що теж перероджуємося щоразу, коли відігрівалися після наскрізного холоду, який робив болючовідчутною кожну клітинну стінку цілого тіла. З протилежного від станції боку гори дорога, обсаджена дуже чорними на тлі снігу покруче ними сливками, вела від цитаделі у тісний з вигляду закуток, подібний на кімнату, бо зі всіх боків замкнутий скелями. Але там вміщалося озеро, досить велике. На березі стояло кілька дуже мальовничих хаток, в одній був шинок, навпроти кожної хатки був довгий дерев’яний пірс з прив’язаними човнами. Трохи далі, вздовж берега, далеко одна від одної, виглядали з гущавини гірської сосни двоповерхові вілли — рештки передвоєнного санаторію. Виявляється, пансіонат пані Вікі був останнім з цілої низки.

Я ще не знав, де оселюся, а ентомолог, рекомендуючи саме те місце, сказав, що у пані Вікі всі такі ж утікачі, як я. Прізвище мого діда досить відоме і популярне. Пані Вікі поселила мене у себе, незважаючи на перелюдненість пансіонату. Я отримав кімнату на піддашші, де переважно сушилося всіляке зілля. Того ж дня я знайшов біля свого горнятка у спільній їдальні коробочку від "Ґранд кафе". Горняток було, крім мого, ще п’ять. Сама ж пані Вікі завжди їла окремо.

З продуктами було досить скрутно. Пані Вікі вигадувала для нас усякі страви з того, що можна було роздобути. На сніданок робила по великому горнятку какао (дивно, але деякі продукти розкоші у великих кількостях постачалися до сільської крамниці). До нього смажила багато бездо ганних грінок. На обід варилися тільки зупи. Цивілізація зупи, таїнство зупи, дуже складні зупи. Через кілька годин ми сходилися на трав’яні чаї з пляцком, спеченим за кри зовими рецептами — взагалі майже ні з чого. Зате досить пізня вечеря складалася з безлічі овочевих страв — фасолі, кабачків, цибулі, помідорів, бобу, картоплі, грибів, гороху, капусти — варених, тушкованих, фаршированих, смажених,

присмажених, підсмажених, печених. До всього були соси і великий таріль вареного рижу. Вечеря закінчувалася справжнім чаєм і деґустацією свіжих конфітур. Крім того, ми отримували натще по ложці меду щоранку. Мед був предметом культу пані Вікі. Порічки, аґрус, яблука і черешні можна було самим рвати у саду.

В їдальні були один великий круглий стіл і креденс з начинням. Все начиння — сецесійне. Добре, що помимо всього іншого, стіл сервірувався попільничками: також із сецесійної порцеляни. Упродовж чаю можна було курити. До їдальні збігалися сходи з різних поверхів і закапелків, де були округлі кімнати. Вся топографія вілли нагадувала вигляд празького Граду з боку Сміхова — коли найрізно манітніші фраґменти накопичені в єдину структуру. Вілла мала якусь неправильну форму через наліпленість прибудов і відгалужень. З усіх боків вона закінчувалася верандами, ґалереями, ґанками, балконами або сходами. До окремих кімнат сходи вели просто через вікна. Весь будинок стра шенно обріс виноградом, мохом, плющем і не знаними мені ліанами, культивованими господинею. Через те він видавав ся часом більшим, а часом меншим, ніж був насправді.

II

10. 6. Іржі. Він найголовніший для мене у пансіонаті. Все проявляється паралельно — через його судження, вислови. Перекладач, який ховається від мобілізації. Переклади з Рота, Гайдеґґера, Рільке, Тракля. Майже не виходить з кімнати. Ходили довкола озера. Естетика буття. Побутова герменевтика.

1 6. Іржі про пані Вікі. Її город мислить, він може зрушити з місця. Альпійські гірки імітують Гімалаї. Суничкиаж до снігу, але по кілька ягід денно. Старі провітрені плащі із хутром можуть служити замість меблів. З креденса вилітають молі, бо там живе Гайдеґґер.

2 6. У Іржі. Прийшли до нього Раста і Стронціцька зі своїх кімнат. Раста — гуру растафаріанства, йому знову загрожує арешт. Він доглядає маріхуану в теплиці пані Вікі.

Сортова маріхуана потрапила випадково до пані Вікі через листування з обміном насінням — напевно, від когось з Голландії. Курили з ним і Стронціцькою. Растаман вібрейшн. А Іржі просто втрапив на хвилю. Стронціцька — есеїстка з Відня (вона могла би бути шпигункою на користь дому Габсбурґів — так каже Іржі). Вона страшенно курить. І тільки "друм", хоч їй не вистачає одного папірця для сиґаретки і вона наперед склеює дватри. У Стронціцької — хвороба Рейно. Вона прийшла зі своїм ліжником — всі ліжники з цілого дому тепер у неї, бо вона постійно мерзне в руки й ноги. Цікавилася мною як відомим ботаніком, як колишнім приятелем всесвітньознаної модельки — Анни. Записала зі мною інтерв’ю для власної програми на радіо. Я не настра шився їй розказати про все, що бачив на закритих терито ріях, її принцип — провокативне радіо, часто щось стається вже після того, як про це розкаже Стронціцька. Про Анну я відмовився говорити. Вона боїться нічних метеликів. Запро шення на конференцію опозиційних журналістів нашої країни, конференцію організовує Стронціцька, вона від будеться у цьому пансіонаті, де ми живемо.

16. 6. З Раста поїхали ще далі в гори — найнялися на кілька днів збирати яблука. Дискусії про наркотичний і інші способи досягнення бачення. Спроби проаналізувати і висистематизувати візуальні закономірності (високу оптику) бачення. Раста — колишній чемпіон Європи з рефреймінґу канабієнзі — два претенденти їдуть будькуди разом, постійно курячи маріхуану, навзаєм викликають страхи, фобії, провокують нав’язливі ідеї, манії, фальшиві мотивації, невиправдані висновки. Перемагає той, хто виведе суперника на такий рівень рефреймінґу, звідки той вже ніколи не вернеться.

20. 6. Живемо в пансіонаті, як у XIX столітті, — якесь таке відчуття. Побут із спільними сніданками, вечірніми чаями, культура конфітур, старі картини, розмови всіх зі всіма, кожного з кожним. Приїзди гостей на

день, на два. Нема ніякої сюжетності — сюжети не стаються. Все так розтягнуте в часі, що перестає бути подіями більшими, ніж пиття чаю чи надмір нічних метеликів. Немає детермінізму, а логіка — лише одна з можливих — реєстру, опису, переліку "ціх". З Іржі — читання Антонича: щодня той вірш, датований цим днем.

22. 6. З Іржі їздили нічним поїздом до міста. Хотіли спати, курили в тамбурі. В таких поїздах замислювалося "Буття і час". Мусили боронитися від патруля бритвою, поранили їх, зіскочили з поїзда, щоб відразу пересісти на той, у бік гір.

25. 6. З Іржі. Взяли послухати тасьму пані Стронціцької — запис розмов з усіма, хто мешкає у пані Вікі. На диктофоні у нас дуже подібні голоси. Слухаємо розмову з пані Гібою (заради неї Стронціцька приїхала на ціле літо до пансіо нату): режисер і директор театру ситуацій — моделювання сценаріїв, створення подій безпосередньо у чиємусь житті, часом зворотних, часом ні, часом замовлених, часом неспо діваних, її включеність у безліч чужих життів, аж відсутність власного, дуже небезпечна для режиму. Бездоганний пси холог. Іржі: вона нудиться у пансіонаті без великої гри, їздить на ровері до цитаделі грати у бридж з єпископами, шукає серед нас сюжет, який можна було б спровокувати, докінчити і розв’язати перформенсом.

27. 6. Незмінність фенології. Застиглі дні. Як літо 92, 94 років. Нічний вихід з Іржі на ожинник. Кілька різних запаль ничок у кишенях. Моя рослинна філософія — заперечення самовираження, тропізми, споглядання. Пробути, втрима тися. Безсліддя, співіснування, щохвилинне відчуття іс нування, нериторика, надеротика, недосяжність задуму і багато іншого.

30. 6. З Іржі у цитадель. Там Анна. Однаково весела і сумна. Моє невибране. Її невитримане. Анна живе з іншою Анною, графіком і фотографом. А Анна — її моделька і коханка. Наозерна лекція Іржі: висновки заради гармонії зі світом, герменевтика дір, ніш, мандри нішами і естетиками, вільне перелітання з буття у буття, заплутаність як

запорука неприреченості, свобода як непотрібність, свобода свобідна висвоболжуватися.

1 7. Анна у пансіонаті. Ми легко і ностальгійно знову стаємо коханцями, усвідомлюючи, що наші тіла рідні. Відтинки різного неспільного досвіду. Анна пропонує повправляти тіло для спільного позування іншій Анні. Придумування композицій. В Іржі п’ємо вночі мінеральну воду.

2 7. П’ємо у шинку разом з Анною і полковником. Він захопився Анною і аж тепер визнав мене. У кімнаті пол ковника. Географічні карти, видані за режиму, — він їх вип равляє. Він — географ, колишній міністр земель в уряді, зміщеному режимом, займався нелеґальним переведенням через кордони. Фотографія з моїм дідом, якого врятував колись зпід обстрілу. Після рому висить на пальцях на краю балкона. Неадекватні спогади про першу світову: під час війни брав участь у маркуванні гірських маршрутів, розшифровуванні ворожих позначок і додатковому фаль шивому маркуванні (виходить шість кодових систем).

3 7. Подарований Раста кущик маріхуани у білому пор целяновому вазонку.

7. 7. Купаємося з Анною в озері вранці, вдень, ввечері і вночі. Плаваємо на човні, і пливе цитадель над озером, плаваємо за човном. Тренуємо прес, спину — мокрі найдовші м’язи спини. Потім я мию їй голову і ледве втримую в руках усе її волосся. Викурюємо по цигарці від Раста й експе риментуємо з таким еротизмом. Кілька разів засинали в несподіваних місцях.

1 7. Ночуємо в Іржі. Застелена ковдрами підлога, життя на підлозі, гіркі японські чаї. Палимо горіховою шкаралупою, зібраною для цього ще із зими. Іржі — чим більше людей по справжньому любиш, тим більше щасливим можеш бути.

2 7. З Іржі. Моя колишня історія з Анною. Дуже тривале зближення, дуже поступове, дуже наповнене. Ми стали справжніми коханцями лиш тоді, коли поширюватися не

було куди. Тонкість — це святість. Вона була моєю екзис тенцією, моїм єдиним мотивом найризикованіших, найвід важніших, найвідкритіших, найщедріших і найвдячніших поступувань. Танці уяви. Стояння на межах і переходи заборон. Загострення екзистенції — це філософська техніка. Людина, що за весь час не сказала нічого порожнього чи зайвого, і я поступово сказав усе, що хотів. Розмова могла б записуватися суцільним текстом — без розподілу між особами. День можна втримати, лиш не перериваючи його на ніч. Цикламени. Ром, хурма, великі кафе. Довгий страх доторкнутися і не звикнути. Дуже тонка рука з настовбур ченим від холоду волоссям. Зима переходить у весну, сонце акваріумізує приміщення, мокрий сніг у саду, вечір незимово освітлюється побічними світлами. Хоч раз мусить стати погано. Одного разу я вернувся з експедиції і відразу ж прийшов до студії. Вона обнімала мене, а фотограф зробив знімок. Ми були надто контрасними, але надзвичайно компліментарними. Знімок з’явився на кількох обкла динках, Анна вже тоді була дуже популярною. Мені важливі кілька речей — ми досягали неможливого, ми дуже багато навчилися одне від одного, ми викликали у всіх ненор мальну радість. І тепер ми є знову, хай на одне літо.

13. 7. На кілька днів з іншою Анною в гори. Дивимося рослини. Показую їй тонку естетику ботаніки. Придумуємо на ґрунті цього серію дизайнових робіт. Вона фотографує мене. Ескізи до мого визначника. Графіка випускає все більше і більше сотворінь з інших форм реальності — сюди. Несподівано швидка поява спільного минулого. Деструкція як справжній стан світу, як ознака живості. Феноменологія оброслого кількома шарами лишайників каменя — феноме нологія лишайників, а не каменя. Феномени — кущики лишайників. Поверхнева, площинна, топологічна, ризоїдна феноменологія.

18. 7. В Іржі — перегляд фотографій, що зробила Анна, які ми з Анною інсценізували і випозували. Колір умбра. Асиметрії і симетрії. Лиця середньовічних ченців. Довкола озера. Життя на одному камені. Небо вздовж руки. Дерева, порізному уражені омелою, існування серед омели. Силуети незапрошеного на запрошених поверхнях. Іржі — ви придумуєте фотографії, виходячи з того, як жили. Але ж фотографії стають врешті зовсім іншими. І ви надалі вже послуговуєтеся власними фотографіями як сценаріями. Це знаходження своєї прози, вивільнення від цитування.

20. 7. Боюся, щоб Анна не завагітніла від Анни, коли та повертається від мене. Анна моя коханка і Анна — коханка Анни. Ми небезпечно зближуємося таким чином з Анною. Ми пестимо одне одного через Анну. Рисунки наших доторків співпадають. Анна тішиться і насміхається з Анни, з мене.

22. 7. З Іржі. Придумування повісті. Спроби деструкції і реконструкції. Дерріда. Неможливо оцінювати повісті, не поселившися в них. Спроби деконструкції. Іржі — написати би повість про наше літо у пансіонаті. Я — дозволити собі багато додумати. Насолода придумування світу. Я б не знав ніяких мотивів, я б не знав ніяких причин, я б не знав чому. Я бачив би як є. Бачив би те, що показується. Не було б еволюції, лиш нагромадження феноменів, властивостей, явищ, фактів. Непослідовна логіка. Я би міг навіть більше придумувати, ніж знати. Не хотів би нічого досягнути — лиш пригадати те, що може бути можливим. Іржі — спосіб письма кинених у воду каменів, від кожного розходяться кола різної інтенсивності, вони заходять одне на одне. Не боятися того, що повість мала б небагато спільного з власним досвідом, не намагатися його перетягнути до повісті. Я — проза на рівні словосполучення. Іржі — складна структура: ця повість — ніби перший розділ великого постлітнього роману з інтриґою, викінчений і самовартісний дебют, коли існує тільки перший розділ. Я — це все не повинно робити повість важкою. Написати легко, з насолодою, щоб так само з насолодою читалося.

25. 7. Зовсім інший світ. Ми з Анною на кілька днів залишаємося замість радиста у БТРі, котрий виставлений пильнувати цитадель на час надзвичайного стану. Життя у замкнутому просторі, життя у залізі, життя при радіостанції. Почули, що у цю гірську провінцію таки введуть війська і запровадять військову адміністрацію. Всім загрожує арешт.

1 7. Пані Вікі запланувала на перший день серпня свято для нас усіх. Я запросив Анну і Анну. З Іржі. Побачимо, що буде всередині повісті. Чим вона закінчиться. Чи щось станеться у ніч забави. Анна сподівається оргії, котра дозволила б звертати увагу не тільки на мене. Полковник мріє напитися і танцювати з Анною. Він навіть не знати чи зможе виводити нас через кордон, якщо будуть вводитися війська і ми зважимося захопити для втечі той БТР, що коло цитаделі. Пані Гіба, напевно, вже знає, яку ситуацію буде нарешті обігрувати, хто буде їй допомагати. Виглядає на те, що об’єктом гри можемо стати ми з Анною. Раста буде пробувати цьогорічну маріхуану, він постарається накурити якнайбільшу кількість людей. Погодитися курити можуть пані Стронціцька, Анна, Іржі, я і Анна. Не знати, які обмеження може в Анні зліквідувати трава. Раста також буде вправлятися у масовому рефреймінґу. До того ж, саме почнуть з’їжджатися нічними поїздами учасники таємної конференції пані Стронціцької. І можуть прийти військові.

2 7. Виявляється, що Іржі є претендентом на цьогоріч ний жовтневий фінал європейського чемпіонату з рефрей мінґу. І Раста його тренує. Іржі не є справжнім растаманом, — каже Раста, — але потенція Іржі незрівнянна з усім, що було за всю історію чемпіонатів. Іржі рефреймінґував нічних метеликів, їх було надзвичайно багато цього літа. Вони влітали через вікно до лампи, врешті важко було перейти через кімнату, щоб не торкнутися хоч кількох метеликів. Вони навіть сідали на руки. У відсвіті настільної лампи їхні очі були яскраві й прозорочервоні. Іржі піднімав руку з метеликом до рівня погляду і дивився метеликам у вічі. Очі, виявлялося, були складними і великими, метелики не могли витримати погляду Іржі. — Ще така вимога до письма — погляд ніколи не

буває вужчим, ніж з периферійним зором (а це цілковито не враховується літературою).

III

Запорукою будь-якого досвіду є відмирання. І не може бути досвіду забагато, досвіду зайвого, досвіду хибного. І не може бути керунку іншого, ніж досвід, ніж відмирання. Максимум співпадає зі смертю. Максимальний досвід потрібний для того, щоб умерти по-своєму. І щоб своєю смертю стати для когось цілим відмерлим лісом, цілим пустищем додаткового досвіду. Згодом текст стане життям, яке після появи може лиш відмирати — витіснятися досвідом.

І ніколи не знаєш — у якому, у чиєму періоді живеш, до якого поля виходиш. Це стане зрозуміло, коли період закінчиться, коли поштовх наступної смерті допустить до нових територій досвіду відмирання.